

Obrazovanje u BiH - globalne i nacionalne perspektive

17. JANUAR 2019. GODINE, TUZLA

ŽANETA DŽUMHUR,

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO, OSNOVNO I SREDNJE OBRAZOVANJE

Globalni procesi

- Obrazovni sistem je glavni generator kreativnosti i inovativnosti u društvu
- Kreativne i inovativne sposobnosti se razvijaju u ranom uzrastu pojedinca
- Obrazovanje se mora transformirati na način koji će učenicima omogućiti da pored toga što će
- spoznati „kako” trebaju moći postaviti pitanje i znati „zašto” (Creativity; Its Place in Education; Wayne Morris)

Tendencije na međunarodnom nivou

Holistički pristup

Promjena uloge nastavnika i učenika u nastavnom procesu

Reforma kurikuluma

Holistički pristup

- U februaru 2011. godine, Evropska komisija objavila je dva Saopštenja koja određuju smjer za buduću EU politiku na području razvoja dječjih prava te odgoja i obrazovanja u ranom djetinjstvu

Saopštenje iz Glavnog ureda za obrazovanje i kulturu : Zalaganje za univerzalan pristup ustanovama visokog kvaliteta. Promocija integrisanog, holističkog pristupa u ranom djetinjstvu, odmičući se od tradicionalne brige za djecu u razdoblju od 0 do 3 godine te pripreme za školu djece od 3 godine do školskog uzrasta. Saopštenje predlaže niz pratećih aktivnosti koje omogućuju učenje i razmjenu informacija između osoblja ustanova, kao i konkretne mjere, kao što su korištenje strukturnih fondova za povećanje kvantitete i kvalitet

-Razvoj učničkih kompetencija , taj pristup nudi i doprinos cjeloživotnom učenju i obrazovanju

- Dominacija paradigme *prenosa znanja* značajno se smanjuje u korist novih paradigmi poput *podučavanja usmjerenog na proces učenja te odgoja i obrazovanja utemeljenog na razvoju učeničkih kompetencija*. (ovo je uslovljeno pojavom složenih društveih, kuturnih , ekonomskih, tehničkih i globalnih izazova sevrementog društva)

Na temelju takvih pojava u društvu, Azemikhah (2006) slikovito govori o završetku *ere sadržaja* u području obrazovanja, koja je naglasak stavljala na sadržajnu komponentu obrazovanja, te početku *ere kompetencija* koja proces obrazovanja zaokreće prema oblikovanju učeničkih kompetencija donoseći mu nove mogućnosti ali i izazove.

- U procesu razvoja učeničkih kompetencija oblikovanje odgovarajućeg okruženja za učenje u kojem dominira diskusija, rješavanje problema i divergentno mišljenje je od posebne važnosti.

Za razliku od tradicionalne nastave i kurikuluma usmjerenih na sticanje znanja kojima je u centru pažnje pitanje šta nastanici treba da podučavati, a učenici da uče, izraženo ključnim pojmovima i pojmovnim strukturama, odgojno-obrazovni proces usmjeren na razvoj učeničkih kompetencija najbitnijim smatra pitanje *zašto* je nešto važno naučiti i *kako* se naučeno može uspješno primijeniti u rješavanju složenih problemskih životnih situacija (Hoogveld, 2003).

Promjena uloge nastavnika i učenika u nastavnom procesu

- **Uloga nastavnika** treba da bude promijenjena od sveznajućeg izvora znanja ka facilitatoru nastavnog procesa

orijentisanog ka rješavanju problema .

- **Uloga učenika** treba da bude promijenjena od pasivnog absorbiranja činjenica i znanja ka aktivnom učesniku u

procesu

Šta se očekuje od nastavnika?

usklađenost predavanja sa ocjenjivanjem

jasno utvrđeni i komunicirani ciljevi podučavanja i očekivanja od učenika u smislu njihovih postignuća

postavljanje intelektualnih izazova pred učenike

dozvola učenicima da objasne kako oni shvataju šta uče

ponuditi iskustva aktivnog učenja

ocjenjivanje usmjeriti na sticanje spoznaje šta i do kojeg nivoa su učenici naučili

nastavne metode potrebne za razvoj ključnih kompetencija bitno se razlikuju od onih u tradicionalih

Kako ovo postići?

Postojanje državne politike fokusirane na kvalitet nastavnog osoblja

Kvalitetna selekcija budućih nastavnika

Kvalitetna obuka/edukacija nastavnika

Fokus na decentralizaciju nastavnih planova i programa

Fleksibilnost i davanje slobode i prebacivanje ovlasti na škole i nastavnike

-
- Važno obilježje obrazovanja utemeljenog na razvoju učeničkih kompetencija je nastava usmjerena na učenika i usmjeravanje prema procesu učenja
 - Podrazumijeva aktivne oblike učenja pri čemu se posebna pažnja posvećuje razvoju kompetencije *učiti kako učiti*, a naglasak nije samo na kognitivnoj, veći na emocionalnoj komponenti učenja (motivacija, samopouzdanje).

Reforma kurikulama (NPP)- Obilježja odgoja, obrazovanja i kurikuluma usmjerenih prema razvoju učeničkih kompetencija

- Osnova za konstrukciju kurikuluma je formulacija ishoda učenja ili kompetencija koje učenik treba razvijati tokom realizacije obrazovnog programa (Kirschner i sar., 1997).
- Takav pristup ne isključuje u potpunosti učenje teorije (Gonczi, 2001), već obuhvata učenje kao proces kontekstualizacije (od teorije prema situacijama, od općeg prema specifičnom) i dekontekstualizacije (od situacije do teorije, od specifičnog prema općem).

-
- Za razliku od dotadašnjih nastavnih planova i programa koji se temelje na akumuliranim strukturama znanja i zahtjevima za njihovom reprodukcijom, kurikulum usmjeren prema razvoju učeničkih kompetencija podrazumijeva razvoj integriranih i kompleksnih vještina učenika koje nisu samo zbir određenih vještina i sposobnosti već mnogo više od toga.
 - On podrazumijeva razvoj cjelovite osobnosti svakog učenika, uključujući njegovu kognitivnu, afektivnu i psihomotornu dimenziju

-
- Takav kurikulum nema više zadaću samo naučiti, već osposobiti učenike za učenje, za ovladavanje informacijama, te se u tom smislu sve veća pažnja počinje pridavati proceduralnim znanjima
 - Izbjegavanje potpunog propisivanja obrazovanja, davanje školama i nastavnicima značajan nivo fleksibilnosti i omogućavanje kreativnom pristupu podučavanja i učenja

Da li obrazovanje u BiH prati ove tendencije?

- Definisano deset ključnih kompetencija u BiH (*Analiza nastavnih programa, udžbenika i nastavnih praksi*)

- Razvijena ZJNPP definisana na ishodima učenja

- Učešće u međunarodnim istraživanjima

PISA (*Programme for International Student Assessment*- studija procjenjivanja postignuća petnaestogodišnjaka iz čitalačke i matematičke pismenosti, te pismenosti iz prirodnih nauka)

TIMSS (*Tends in International Mathematics and Science Study* - Međunarodno istraživanje trendova u znanju matematike i prirodnih nauka)

PIRLS (*Progress in International Reading Literacy Study* – Međunarodno istraživanje razvoja čitalačke pismenosti)

Zašto međunaroda istraživanja?

- sva istraživanja pružaju važne informacije o učeničkim postignućima u odnosu na učenike u drugim zemljama i identifikuju važne faktore koji su uticali na ova postignuća
- PISA, TIMSS; PIRLS su visoko cijenjene međunarodne studije postignuća učenika
- učešćem u ovim studijama, BiH postaje dio međunarodne obrazovne zajednice koja istraživanjima nastoji poboljšati globalne rezultate učenika
- rezultati učenika u ovim istraživanjima, te analiza tih rezultata kako bi se utvrdili faktori koji utiču na njih, objavljuju se u publikacijama koje se distribuiraju na međunarodnom nivou i široko se raspravlja sa osobama koje imaju interes za školsko obrazovanje
- uspjeh učenika u školi ključna je odrednica kasnijeg individualnog uspjeha u obrazovanju i radu
- nedavna istraživanja su također ukazala da je poboljšanje nivoa jezičke i numeričke pismenosti radne snage povezano s boljim ekonomskim ishodom za državu u cjelini
- Te vještine su temelj za poboljšanje produktivnosti, inovacija i konkurentnosti, a važno je da smo u mogućnosti pratiti i mjeriti djelotvornost naših škola u razvijanju ovih sposobnosti kod djece ne samo u BiH nego i na međunarodnom nivou

-
- omogućuju kreatorima politika i edukatorima da uporede uspješnost svojih učenika sa učenicima u zemljama koje mogu biti naši susjedi ili ekonomski partneri ili konkurenti
 - međunarodna istraživanja pružaju informacije o tome koliko dobro bh škole osiguravaju obrazovne potrebe različitih podgrupa kao što su učenici iz različitih društveno-ekonomskih sredina
 - međunarodne istraživanja daju jako vrijedne informacij važne u identifikovanju područja koja zahtijevaju dodatnu pažnju u školskom kurikulumu ili učionicama
 - škole koje učestvuju mogu dobiti vlastite rezultate i uporediti ih sa ukupnim rezultatima za svoju zemlju i škola ih može koristiti u svrhu različitih procjena

Hvala na pažnj!

Pitanja?

